

Az Európai Bizottság képviselőinek előzetes kérdései a 2022. március 1-jei online konzultációra a 2022. évi Jogállamisági Jelentés kapcsán

A Kúria elnöke által adott válaszok

1. Melyek a 2022. január 1-jén hatályba lépett legfontosabb változások a jogegységi eljárással kapcsolatban? Különösen jogosult-e arra az ítélőtábla és a törvényszék elnöke, hogy a Kúria érintett kollégiumvezetőjének javaslatot tegyen arra, hogy a jogegység érdekében előterjesztett előzetes döntéshozatali indítvánnyal jogegységi eljárást indítványozzon egy folyamatban lévő ügyben [Bsz. 27. § (2) bekezdése]?

A Velencei Bizottság a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bsz.) és a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény (Bjt.) 2020 decemberében elfogadott módosításai kapcsán folytatott vizsgálatával összefüggésben a Bsz. 2022. január 1-jén hatályba lépett módosítása integrálja a jogegységi eljárást a jogegységi panasz tanács eljárásaiba a „preliminary ruling” eljárás mintájára. Ennek eredményeként ezekben az ügyekben már nem a korábbi jogegységi tanács jár el, amely a jogegységi tanács elnökéből és további hat, szakág (szakágak) szerint érintett kúriai bíróból állt (vagy kivételes esetben a jogegységi tanácsot a Kúria teljes kollégiuma alkotta), hanem a Kúria jogegységi panasz tanácsa (JPT) bírálja el az indítványt a jogegységi panasz elbírálása szabályainak alapulvételével, a Bsz. 37-41. §-ban írt eltérésekkel. A Velencei Bizottság ajánlását követve a Kúria 2022. január 1-jétől két állandó összetételű jogegységi panasz tanácsot állított fel, amelyek nagy létszámúak: meghaladva a törvényi minimum 9 főt, 21 főből állnak. A JPT összetételét a Kúria ügyelosztási rendjének VII.1. pontja rögzíti, eszerint tagjai a Kúria tanácselnökei és magasabb beosztású igazgatási vezetői. A Bsz. lehetőséget ad arra, hogy a JPT döntése szerint, az ügyet az érintett kollégium kúriai bírójával kiegészülve tárgyalja vagy a Kúria Teljes Ülése elé utalja. A bíróságokra kötelező jogegységi hatályú döntés meghozatalára tehát kizárólag kúriai bíróból álló testület jogosult, hiszen csak kúriai bíró lehet mind a JPT, mind pedig a kiegészült JPT tagja. [Szemben a Bsz. korábbi, 2021. december 31-ig hatályos 34. § (4) bekezdésében írt azon szabályával, amely szerint ha a jogegységi eljárás célja korábban meghozott jogegységi határozat megváltoztatása vagy hatályon kívül helyezése volt, vagy a joggyakorlat továbbfejlesztése érdekében elvi kérdés eldöntése volt szükséges, akkor jogegységi tanácsként a teljes kúriai kollégium járhatott el, amelynek a Kúrián kívüli tagjai (az ítélőtáblák kollégiumvezetői, a Közigazgatási Kollégium esetén a törvényszékek azonos kollégiumának vezetői) is részt vehettek ilyen döntés meghozatalában.]

Megszűnt a jogegységi eljárás kezdeményezésének egyik lehetséges indoka is a Velencei Bizottság 2021-ben megfogalmazott kulcsfontosságú ajánlásai egyikének eleget téve. 2022. január 1-től nem lehet jogegységi eljárást kezdeményezni a joggyakorlat továbbfejlesztése és elvi kérdésekben való állásfoglalás érdekében. Igénybevételének indoka már csak az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása és – a korábbiakhoz képest változatlanul – az lehet, ha a Kúria valamely ítélkező tanácsa jogkérdésben el kíván térni a Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától.

Változott a jogegységi eljárás kezdeményezésére jogosultak köre: a Kúria kollégiumvezető-helyetteseinek és az ítélőtábla elnökének önálló indítványozási joga megszűnt. Az ítélőtábla és a törvényszék elnöke azonban, ha a jogalkalmazás egysége érdekében

szükséges, a Kúria érintett kollégiumvezetőjének javaslatot tehet arra, hogy a jogegység érdekében előterjesztett előzetes döntéshozatali indítvánnyal jogegységi eljárást indítványozzon. Ez a lehetőség csak a Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontja esetén – tehát nem folyamatban lévő ügyben – áll fenn, amikor az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében jogegységi határozat meghozatala, korábban meghozott jogegységi határozat megváltoztatása vagy hatályon kívül helyezése szükséges. Folyamatban lévő ügyben jogegységi eljárás kezdeményezésére csak a Kúria ítélkező tanácsa jogosult, amennyiben jogkérdésben el kíván térni a Kúria közzétett határozatától. Ekkor az eljáró tanács az előzetes döntéshozatali indítvány előterjesztése mellett az előtte folyamatban lévő eljárást a jogegységi határozat meghozataláig felfüggeszti. Ez utóbbi, a Kúria tanácsának kezdeményezése esetére a Bszi. 37. § (3) bekezdésének új szabálya lehetőséget biztosít az alapul szolgáló eljárásban részt vevő feleknek, illetve terhelteknek és védőknek az indítvány megismerésére és az arra való nyilatkozattételre.

Ezek a szabályok természetesen nem érintik a többi bíróság bármely bírójának a jogát, hogy indokainak kifejtésével eltérjen a Kúria korábbi határozatától. A Kúria az eltérés indokoltságát csak a felek jogorvoslati indítványára (elsősorban felülvizsgálati kérelmére) bírálhatja felül.

2. A Kúria ügyelosztási rendszere lehetővé teszi-e azt, hogy a felek az ügyelosztás időpontjában tájékoztatva legyenek arról, hogy az ügyükben milyen összetételű tanács fog eljárni? A felek tudják-e ellenőrizni azt, hogy az ügyelosztás esetlegesen valamilyen mérlegelési jogkör gyakorlásával valósult meg?

Mindenekelőtt jelezzük, hogy ismereteink szerint az Európai Unióban a Kúria ügyelosztási rendszere a legszigorúbb, ideértve az Európai Unió Bíróságát is.

A Kúriának nincs tudomása arról, hogy az egyes tagállamok mindegyikében vagy legalább többségében vizsgálná az Európai Bizottság a legfelsőbb bíróság ügyelosztási rendjének részletszabályait vagy egyáltalán az ügyelosztási rend meglétét. A Kúria hivatalos honlapján nemcsak a jelenleg érvényes ügyelosztási rend, de a korábbiak is megtalálhatók, visszakereshetők. Az, hogy az ügyelosztási rendnek mit kell tartalmaznia, törvényi szabályozás tárgya. A Bszi. általános érvénnyel, azaz nemcsak a Kúriára, de minden magyar bíróságra nézve rögzíti, hogy a törvényes bíróhoz való jog érvényesítése érdekében az ügyelosztási rendet úgy kell összeállítani, hogy abból előzetesen megállapítható legyen, hogy az adott ügyben mely tanács jár el, ideértve azt is, hogy a tanács, illetve a tanács tagjának akadályoztatása esetén ki jár el helyette. A törvény szerint az ügyelosztási rend tartalmazza, hogy az adott bíróságon milyen összetételű és számú tanácsok működnek, a bírók – a kirendeléssel foglalkoztatott bírókat is ideértve – és a tanácsok melyik ügycsoportba tartozó ügyeket intézik, akadályoztatásuk esetén ki jár el helyettük, az ügyek elosztására melyik bírósági vezető jogosult, továbbá hogy az ügyek elosztása milyen módon történik. Az ügyelosztási rend a tárgyalási tevékenységet folytató bírósági vezetők által tárgyalt ügyek körét és az ezekre vonatkozó elosztási módot is magában foglalja [Bszi. 10. § (1) bekezdése]. A Kúria ügyelosztási rendje e törvényi előírásoknak megfelelően készül el, kollégiumonként rögzítve a tanácsokat, az ügycsoportokat és az ügyelosztás módját. Az ügyek elosztásának több, egyaránt törvényes módja ismert, ezeket példálózó jelleggel sorolja föl a vonatkozó, húsz éve kiadott, az adott kérdésben 12 éve azonos szabályt tartalmazó IM rendelet: a páros-páratlan ügyszámok szerinti,

a meghatározott számcsoportok szerinti, az alperes (kötelezett stb.), illetve a vádlott (eljárás alá vont személy stb.) nevének kezdőbetűje szerinti, a bíróság illetékességi területének felosztása a bírók között (városok, kerületek, egyéb települések stb. szerint), egyhetes, kéthetes vagy havonkénti megoszlásban valamennyi érkezett ügy egy tanácsra (bíróra) történő kiosztása, az ügyszakonként, ügycsoportonként, az ügy tárgya szerinti szakosodás, a bírói gyakorlat időtartama szerinti, valamint számítógépes program segítségével történő automatikus ügyelosztás. A 2002 óta hatályos jogszabály rögzíti, hogy több ügyelosztási módszer együttesen, azaz kombinálva is alkalmazható. A Kúria jelenlegi ügyelosztási rendje szerint az ügyek elosztása a különböző tanácsok között, az egyes ügycsoportokon belül főszabály szerint teljesen automatizált módon történik. A Kúria ügyelosztási rendjét a Kúria kollégiumai és választott Bírói Tanácsa véleményezi, szavazza meg és hagyja jóvá, annak részletes indokolása a Kúria honlapján nyilvánosan elérhető, így bárki számára megtekinthető és megismerhető. Az ügyelosztási rend 2022. január 1-jétől még egyértelműbben határozza meg a tanácsok összetételét, emellett lehetőséget biztosít arra, hogy egy háromtagú tanács helyett öt hivatásos bíróból álló tanácsot állítsanak fel, amennyiben a tárgyalandó ügy rendkívüli összetettsége ezt megkívánja. 2022. március 1-jétől továbbá a közigazgatási perrendtartásról szóló törvény módosítása folytán a Kúria Közigazgatási Kollégiuma főszabályként három helyett öt hivatásos bíróból álló tanácsban jár el, közigazgatási perekben. A tanácselnök azonban, kivételesen, az ügy elbírálását három hivatásos bíróból álló tanács elé utalhatja vissza.

A peres felek az ügyelosztási rendet, az eljáró tanácsok számát és annak tagjait szintén a Kúria honlapján megismerhetik. Az alapesetben két tanácselnökből és három bíróból álló öttagú igazgatási tanácsokon belül eljáró háromtagú ítélező tanácsok összetételének rendjét a szabályzat szintén pontosan rögzíti. Ugyanígy szabályozott az előre kiadott rendtől való eltérés módja és lehetősége, valamint az eltérésre jogosult vezető (tanácselnök, kollégiumvezető) személye is. A feleket és jogi képviselőiket megillető széles körű iratbetekintési jog alapján a személyek a peres ügy aktájában bármikor, akár online módon is ellenőrizhetik, hogy történik-e eltérés és annak mi a törvényes vagy szabályzati indoka. Az ügyelosztás és a konkrét ügyben eljáró tanács összetétele nyilvánosan nem vitatható, mert ez sértené a bírói függetlenséget. Ezt csak az érintett peres felek vitathatják, akár alkotmányjogi panasz útján.

3. El tudnák magyarázni a Kúria szerepét a parlamenti választási eljáráshoz kapcsolódóan?

A választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény (Ve.) a Kúria hatáskörébe utalja a választási bizottságok által hozott határozatok ellen benyújtott felülvizsgálati kérelmek elbírálását. A választási bizottságok a választópolgárok független, kizárólag a törvénynek alárendelt szervei. Elsődleges feladatuk a jelöltek és listák nyilvántartásba vétele, a szavazás lebonyolítása, a választási eredmény megállapítása és a jogorvoslati kérelemről való döntés. Az országgyűlési képviselők választásán a Nemzeti Választási Bizottság, a területi választási bizottságok, az országgyűlési egyéni választókerületi bizottságok és a szavazatszámlláló bizottságok látják el a törvényben meghatározott feladataikat.

A Ve. általános szabályai értelmében a választási bizottság másodfokú határozata (pl. területi választási bizottság határozata) és a Nemzeti Választási Bizottság határozata ellen bírósági felülvizsgálati kérelmet nyújthat be az ügyben érintett természetes és jogi személy, illetve a jogi személyiség nélküli szervezet. A felülvizsgálati kérelem benyújtásának feltétele, hogy a

kérelmező a fellebbezési jogot kimerítette vagy a fellebbezés a Ve. alapján kizárt (pl. Nemzeti Választási Bizottság határozata). A kérelmezőnek a bírósági felülvizsgálati kérelemben meg kell jelölnie azt a választásra irányadó jogszabályi rendelkezést, illetve a választás és a választási eljárás alapvető rendelkezését, amelybe álláspontja szerint a választási bizottság határozata ütközik. A Kúria a felülvizsgálati kérelemtől legkésőbb a beérkezésétől számított harmadik napon, nemperes eljárásban, három hivatásos bíróból álló tanácsban dönt. A felülvizsgálati kérelem érdemi vizsgálatára akkor van lehetőség, ha a kérelem benyújtására határidőben került sort, azt az arra jogosult nyújtotta be és tartalmazza a Ve. szerinti kötelező elemeket. A Kúria a megtámadott határozatot helybenhagyja vagy megváltoztatja, döntése ellen – az alkotmányjogi panasz kivételével – további jogorvoslatnak helye nincs.

A Ve. a bírósági felülvizsgálat általános szabályain túl az egyes jogorvoslati eljárástípusokra vonatkozó speciális rendelkezéseket is meghatároz. A szavazólap adattartalmának jóváhagyásával kapcsolatos választási bizottsági határozat ellen nincs helye fellebbezésnek. A határozat ellen benyújtott felülvizsgálati kérelemtől a Kúria legkésőbb a felterjesztést követő napon dönt. A jelöltek, listák sorrendjének sorsolása ellen nincs helye önálló jogorvoslatnak, a sorsolás törvényessége a szavazólap adattartalmának jóváhagyása elleni bírósági felülvizsgálati kérelemben vitatható.

A választás országos listás eredményét a Nemzeti Választási Bizottság állapítja meg a részeredmények összegzése alapján. Döntése ellen az összesítés törvénysértő voltára vagy az eredmény megállapítására vonatkozó szabályok megsértésére hivatkozással lehet bírósági felülvizsgálati kérelmet benyújtani. A Kúria a felülvizsgálati kérelemtől legkésőbb a felterjesztést követő napon dönt.

Ha a Nemzeti Választási Bizottság az eljárási kötelezettségének határidőn belül nem tesz eleget, a Kúria az erre irányuló kifogás megérkezésétől számított három napon megállapítja a jogszabálysértés tényét és a Nemzeti Választási Bizottságot az eljárás soron kívüli lefolytatására utasítja.

Az ügyekben a Közigazgatási Kollégium tanácsai járnak el. Az ügyelosztás teljesen automatikus, minden tanács két-két ügyet kap.

A Kúria döntése ellen alkotmányjogi panasz benyújtására a döntés közlésétől számított három napon belül van lehetőség.

4. Hogyan szándékozik a Kúria nyomon követni az Európai Unió Bírósága által a C-564/19-IS. számú – az előzetes döntéshozatalra utaló magyar büntetőbírósági határozattal szemben a törvényesség érdekében a legfőbb ügyész által bejelentett jogorvoslatot érintő – ügyben hozott ítéletet?

A Kúriának nincs olyan, a magyar jogi szabályozásban meghatározott feladata, hogy az Európai Unió Bírósága (EUB) által meghozott ítéletet nyomon kövessen.

Maga a kérdés nehezen értelmezhető, mivel az EUB egy előzetes döntéshozatali kérdésben fejtette ki álláspontját, nem fogadva be azokat a kérdéseket, amelyek nem tartoztak a magyar bíróság előtt folyamatban volt büntető ügryhöz.

Ebből következően az EUB ítéletének további hatása nincs a bírói gyakorlatra.

Az ügynevezett nyomon követés – értelemszerűen – a tolmács kirendelésére és alkalmazására vonatkozó szabályok betartására vonatkozhat.

A Kúria természetesen figyelembe veszi az EUB ítéleteit és alkalmazza az Európai Unió irányelveinek megfelelően alkotott vagy módosított jogszabályokat. Ezen túlmenően az Alaptörvény 25. cikk (1) bekezdése szerint a legfőbb bírósági szerv a Kúria, amely – egyebek mellett – a (3) bekezdés alapján biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét.

A Bszi. 27. § (1) bekezdése a Kúria kollégiumát jogosítja fel arra, hogy az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében figyelemmel kísérje a bíróságok gyakorlatát, és véleményt nyilvánítson a vitás jogalkalmazási kérdésekben. Amennyiben a jogalkalmazás egysége érdekében szükséges, a (2) bekezdés alapján az ítélőtábla és a törvényszék elnöke a Kúria érintett kollégiumvezetőjének tesz javaslatot arra, hogy a jogegység érdekében előterjesztett előzetes döntéshozatali indítvánnyal jogegységi eljárást indítványozzon. Az Országos Bírósági Hivatal (OBH) elnöke pedig a (4) bekezdés szerint jelzi a Kúria elnökének, ha álláspontja szerint a jogalkalmazás egysége érdekében jogegységi eljárást szükséges lefolytatni. Összefoglalva: a jogegység biztosítása a Kúria hatásköre és illetékessége. Erre akkor is sor kerülhet, ha az EUB döntése folytán a Kúria valamely korábbi döntését már nem lehet követni. Ilyen kérdés jelenleg nem merült fel.

A Kúria nem sérti az uniós jog elsőbbségének elvét, sőt kifejezetten annak törvényes használatára ösztönzi az alsóbb fokú bíróságokat. A magyar állam valamennyi szerve biztosítja az uniós jogi normák teljes érvényesülését.

A Kúria általi törvényes joggyakorlásra ösztönzés nem korlátozza, hanem éppen előmozdítja a nemzeti bíróságok közötti, az előzetes döntéshozatali mechanizmus által létrehozott együttműködés hatékonyságát.

A Kúria jogegységesítő tevékenysége az Alaptörvényből eredő kötelezettség. A határozatokban foglaltakat az alsóbb fokú bíróságoknak követnie kell, ezek vitatása törvényben meghatározott módon történhet.

5. Mi a Kúria Bírói Tanácsának szerepe? Ki jogosult a Bírói Tanácsba választandó tagok jelölésére?

A Kúriának nincs hivatalos tudomása arról, hogy a bíróságokon belül működő bírói tanácsok és így a Kúria Bírói Tanácsa hatásköreinek (erre utalhat a „szerepe” kifejezés) és megválasztásának körülményeit más EU tagállamokról szóló jogállamisági jelentésében az Európai Bizottság valaha vizsgálta volna. A Kúria Bírói Tanácsának megválasztása nem volt tárgya a hazai közbeszédnek sem, a Bírói Tanács tagjainak következő hat évre (2022-2028) való

megválasztásáról szóló döntést a Kúria Teljes Ülése zárt ülésen hozta meg, annak részletei értelemszerűen nem nyilvánosak, de a kérdések megfogalmazásakor még az ülés végleges jegyzőkönyve sem készült el. Okkal merül föl tehát, hogy ez a kérdés miképpen került a látogató bizottság érdeklődési körébe?! Ugyanígy okkal vethető föl, hogy vajon az EUB-n és Törvényszéken működik-e egyáltalán bírói tanács, annak hogyan történik a megválasztása és az mennyiben tér el a tagállamokétól? Az említett intézmények honlapjain és statútumaiban ennek legalábbis nincsen nyoma.

Az EUB által már több alkalommal vizsgált és alaposan ismert Bszi. lényegében közel tíz éve változatlan szabályozása vonatkozik a bírói tanácsokra [147-152. §-ok]. A törvény a Kúriára nem állapít meg kivételt az általános szabályok alól.

Ezek lényege abban foglalható össze, hogy a bírói tanács a bírók által maguk közül választott testület. A tanács tagjait és póttagjait a Kúria Teljes Ülése (összbírói értekezlete) 6 évre választja meg, a tanács az elnökét és elnökhelyettesét tagjai közül választja. Nem választható a tanács tagjának a Kúria elnöke és elnökhelyettese vagy olyan bíró, akivel szemben fegyelmi vagy büntetőeljárás van folyamatban, aki jogerős fegyelmi határozat hatálya alatt áll, vagy akivel szemben alkalmatlanságának megállapítása iránti eljárás van folyamatban. A bírói tanácsi tagság a bíró szolgálati viszonyának megszűnésével, a tagságról való lemondással, a tagságból való felmentéssel, a megbízás időtartamának leteltével, illetve akkor szűnik meg, ha a választást kizáró feltétel később, már a tagság ideje alatt következik be. Ha a bírói tanácsi tagság megszűnik vagy egy tag tartósan akadályozott, a bírói tanács által kijelölt póttag jár el, a póttag bevonásának általános feltételeit egyébként is a bírói tanács határozza meg. A póttagokat szintén a Teljes Ülés választja meg titkos szavazással.

A bírói tanács, amely üléseit szükség szerint, de évente legalább négyszer tartja, fontosabb jogkörei részben személyi (ilyen ügyekben történő véleménynyilvánítás esetén zárt ülést tarthat), részben szervezeti jellegűek. Egyrészt véleményt nyilvánít a bírók kinevezése tárgyában és (azt az esetet kivéve, ha ez a bíró hozzájárulásával történik) a bíró beosztása, áthelyezése, kirendelése tárgyában. Másrészt a tanács véleményezi a bíróság éves költségvetési tervét és a jóváhagyott költségvetés felhasználását, és ugyancsak véleményezi a bíróság szervezeti és működési szabályzatát és ügyelosztási tervét. A tanács összehívását a tagok több mint fele írásban javasolhatja, akkor kötelező azt összehívni, a bírói tanács ülése a Kúria bírói számára nyilvános, azon a Kúria elnöke állandó meghívottként részt vesz, az SZMSZ szerint az ülés helyét, napirendjét és idejét a belső internetes felületen (Kúria Intranet) nyilvánosságra kell hozni. A bírói tanács akkor határozatképes, ha ülésén tagjainak több mint a kétharmada (a Kúria esetén ez öt fő) részt vesz. A tanács a döntéseit szavazattöbbséggel hozza, szavazategyenlőség esetén a bírói tanács elnökének szavazata dönt.

A tanács megválasztására és így a tagok jelölésére sem a törvény, sem az SZMSZ részletes szabályokat nem tartalmaz, a jelölés és a választás a Kúria Teljes Ülése (összbírói értekezlete) és az azt alkotó bírók szervezeti és személyes autonómiájába tartozik és annak konkrét menete a zárt ülés miatt tanácskozási titok köre alá esik. A jelölési és választási folyamatban minden kúriai bíró részt vesz, bármelyikük jelölhető és választható, a jelöltek személyéről és a tagokról egyaránt a Teljes Ülés (a kúriai bírók összessége) dönt.

A fenti kérdésekre adandó érdemi válaszként a következőket kell megjegyezni. A jelölési folyamatban a Kúria elnöke hagyományosan személyesen nem vesz részt – hasonlóan számos nemzetközi szervezetnél bevált jó gyakorlathoz, így például a Velencei Bizottság úgynevezett bölcsök tanácsa által történő jelölési eljárásához –, a jelölőbizottság tagjai tesznek javaslatot a Bírói Tanács leendő tagjaira, a jelölőbizottság tagjai a legutóbbi jelölés alkalmával a Kúria kollégiumvezetői voltak. A jelölési javaslat a bírók számára megismerhető és az ülésen külön meg is indokolják. A javasolt személyek a Teljes Ülés egyetértése esetén kerülnek föl a szavazólapra. Az ülésen is volt és van lehetőség további jelölésre. A további jelöltek is, ha vannak, a Teljes Ülés egyetértése esetén kerülnek föl a szavazólapra. Arra is van lehetőség, hogy a Teljes Ülésen valaki nem saját magára, hanem egy bírótársára tegyen jelölési javaslatot, bár ez a lehetőség adott esetben a jelölő és a jelölt közötti esetleges hierarchikus szolgálati viszonyt figyelembe véve aggályos lehet. A jelöltekről a szavazólap alapján a Teljes Ülés titkosan szavaz. A legutóbbi titkos szavazás alkalmával valamennyi Bírói Tanácsba választott bírót 80-90%-os támogatottsággal választottak taggá.

6. A Kúria előtti eljárásban a kötelező jogi képviselőre vonatkozó követelmény [például a Kp. 27. § (1) bekezdése alapján] befolyásolja-e a civil szervezetek bírósághoz való fordulásának jogát környezetvédelmi ügyekben? A jogi segítségnyújtás rendszere (beleértve a bíróság által kirendelt jogi képviselő közreműködését) a gyakorlatban hatékonyan működik-e a civil szervezetek tekintetében?

A Kúria előtti eljárásban – amely jogorvoslati fórumként elsődlegesen jogkérdésekkel foglalkozik – a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 72. § (1) bekezdése és a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (Kp.) 27. § (1) bekezdése szerint a jogi képviselő általánosan kötelező. Ez azt is jelenti, hogy például a civil szervezetek mint felperesek által kezdeményezett közigazgatási jogvitákban a civil szervezet felperes részéről előterjesztett felülvizsgálati kérelem alapján indult eljárásban a civil szervezet részére is kötelező a jogi képviselő.

A kötelező jogi képviselőre vonatkozó előírás a jogszabályi feltételek fennállása esetén a jogi segítségnyújtás körében is teljesíthető. Erre nézve a jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvény tartalmaz rendelkezéseket. Jelenleg jogalkotásra tartozó kérdés annak tisztázása, hogy a jogi segítségnyújtás keretében nem természetes személyek részére is biztosítható-e jogi képviselő, mivel a törvény rendelkezései és a feltételei a magánszemélyekre nézve értelmezhetőek. A kötelező jogi képviselő szabálya alól jogértelmezéssel kivétel nem biztosítható, a kötelező jogi képviselő indoka a Kúria előtti eljárásban az igények szakszerű előterjesztése és érvényesítése.

Konkrétan megvizsgálva, hogy a Kúria előtti eljárásokban a kötelező jogi képviselő előírása [a Kp. alkalmazásában a Kúria előtti eljárásra fenntartva: 2021. évi LI. törvény 72. § b) pontja]

befolyásolta-e a civil szervezetek bírósághoz fordulásának jogát környezetvédelmi ügyekben, a kúriai határozatok tárának adatai alapján¹ a következő megállapítások tehetők.

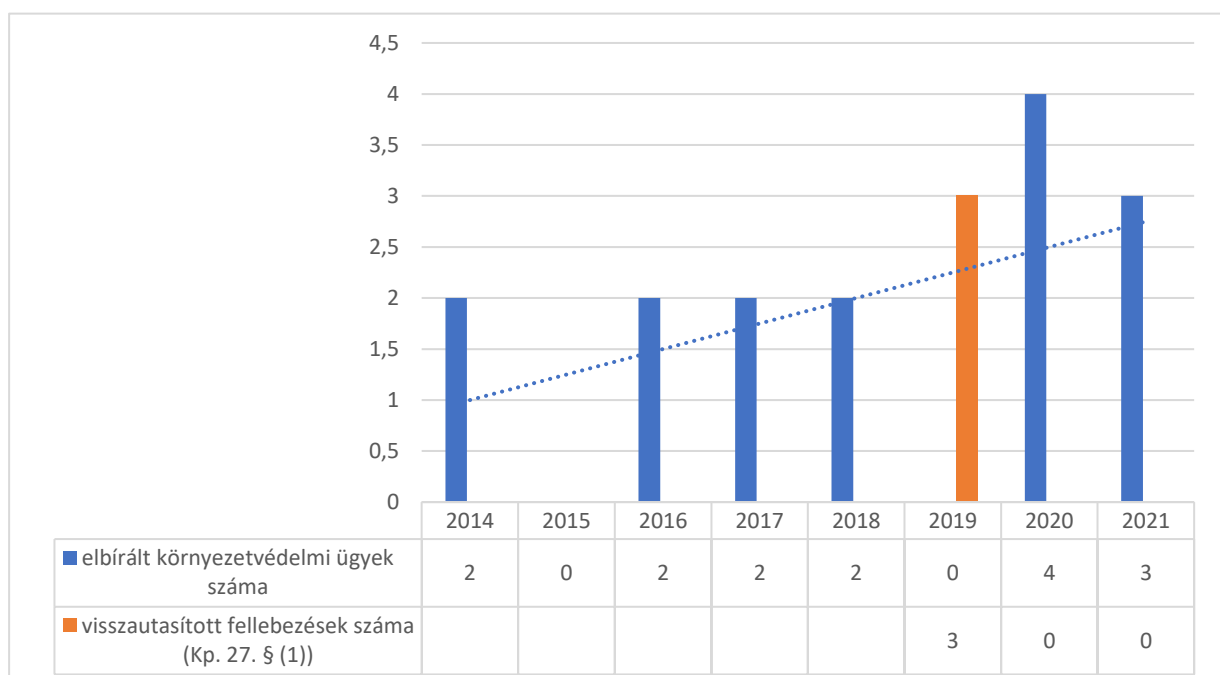
A kötelező jogi képviselő hiánya miatt visszautasított fellebbezések kizárólag 2019-ben – a Kp. hatálybalépését közvetlenül követő időszakban – fordultak elő. Az is érzékelhető, hogy a Kp. hatálybalépését követően sem csökkent az elbíralt környezetvédelmi ügyek száma, amelyben civil szervezet is érintett. Az érintett ügyek növekvő trendet mutatnak. A Kúria Polgári Kollégiumában környezetvédelem tárgyában indított felülvizsgálati eljárásra nincs példa, de az sem fordult elő, hogy polgári perben a Kúria bármely más ügyben visszautasította volna a civil szervezet felülvizsgálati kérelmét a jogi képviselő hiánya miatt.

Mindezekből az a következtetés vonható le, hogy a Kúria előtti eljárásban a kötelező jogi képviselőre vonatkozó követelmény nem befolyásolja a civil szervezetek bírósághoz való fordulásának jogát a környezetvédelmi ügyekben.

A fentiekben túlmenően utalni kell arra, hogy a környezetvédő szervezetek aktív részvételével kidolgozott és 1998-ban elfogadott Aarhusi Egyezmény megalkotói a szerződő felekre hagyták annak meghatározását, hogy az igazságszolgáltatáshoz való hozzáféréshez milyen követelményeket kell teljesíteniük.

Ehhez képest a Kúria előtti eljárásban az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés mint az Egyezményben kiemelt követelmény a civil szervezetek számára biztosított, a jogalkotó egyre jobban ügyel arra, hogy garantálja ezt a jogot. Így például kifejezetten privilegizálja a civil szervezeteket a bírósági eljárásokban, azaz egyfajta védőhálót biztosít arra az esetre, ha valamilyen oknál fogva az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (Ákr.) 10. §-a szerinti ügyfélfogalomból kikerülve elesnének a keresetindítás lehetőségéről.

1

A teljesség kedvéért meg kell említeni továbbá, hogy minden megyében elérhetők önkéntes centrumok, amelyek többek között „pro bono” jogi tanácsadással és jogi segítségnyújtással is segítik a hozzájuk forduló civil szervezeteket. 2022. március 1-jétől a fellebbezési ügyek – amelyekre a kérdés vonatkozik – nem a Kúria, hanem a Fővárosi Ítéltábla előtt folynak. A Kúria csak felülvizsgálatot végez, ebben az eljárásban a jogi képviselet mindig is kötelező volt.

Az érintett ügyek listája

	A Kúrián elbírált környezetvédelmi ügyek listája	A Kúria által visszautasított fellebbezések listája (Kp. 27. § (1) bek.-re hivatkozással)
2014	Kfv.II.37.651/2014/5. Kfv.III.37.826/2014/6.	-
2015	-	-
2016	Kfv.III.38.105/2016/7. Kfv.II.38.177/2016/7.	-
2017	Kfv.III.37.589/2017/5. Kfv.VI.37.598/2017/8.	-
2018	Kfv.VI.37.020/2018/7. Kfv.VI.37.960/2018/7.	-
2019	-	Kfv.II.37.207/2019/5. Kpkf.VI.37.810/2019/2. Kpkf.III.37.843/2019/3.
2020	Kpkf.VI.39.114/2020/5. Kpkf.V.39.274/2020/2. Kfv.II.37.714/2020/2. Kfv.II.38.024/2020/15.	-
2021	Kpkf.VI.39.405/2021/4. Kfv.III.37.438/2021/7. Kpkf.VI.41.126/2021/3.	-